

Slana (mraz) v sosednih in drugih deželah v preteklem mesecu.

Iz Štajarskega smo brali v časniku ondašnje gospodarske družbe, da je 16. in 17. aprila skor po vseh krajih Štajerja nesrečen dan, ker je skor v vseh nogradih slana več ali manj škodovala, kakor so nogradi ali bolj visoki ali nizki, njih lega izhodnja ali zahodnja itd. Največ škode je napravila trti po Hooibrenkovem vodilu gleštana. Omenjeni časnik obžaluje, da se te dve noči ni bolj kurilo v nogradih, ter pravi, da v lavantinski dolini na Koroškem, v Meranu na Tirolskem in ob Rajnu so ponavljali velik ogenj in dim, in rešili so sadje in vino, kakor pri nas v Vipavi.

Iz Zagreba se bere v „Gospod. Listu“, da so nogradi in vrti na veliki četrtek pozebli in je vsa nada ondašnjih gospodarjev v nekoliko urah bila uničena. Nekteri nogradi so ostali zdravi in sicer oni, kateri leže visoko in na nje sonce ne dela tako žestoko kakor na one, kateri leže nizko. Škoda slane (mrza) izvira od hitro spremenjene toplote. Vsak gospodar vé, da slana škoduje samo takrat, ako izza hladne (mrzle) noči vroče sonce šine in tako zmrzlo rastlinje hitro ogreje; zato bi se mogla slana odvrniti, ako bi se odvrnila ona hitra sončna toplota in bi se rastlinstvo malo po malo ogrelo. To znajo umni gospodarji in zakurijo, kadar se bojijo slane; dim se vleže po nogradu kakor oblak, skozi katerega žarki izhodečega sonca nimajo dosti moči. — Tudi murve, saj okoli Zagreba, so vse pozeble, da niso imeli hrane mladi svilci.

V Istri in na Goriškem je murba in trta zlo trpela, tako, da je komaj polovico pridelka pričakovati; ravno taka je v več krajih južnih Tirolov. Kdo — pravi „Schützenzeitg.“ — je tega kriv? Gospodarji sami! Stara skušnja je, da velik dim odvrne škodo; v Bocen-u so župani opomnili vse nogradnike, naj zakurijo, in lejte! vsa trta je tam obvarovana.

Okoli Dunaja vse lepo kaže; v gornji Avstrii pričakujejo posebno veliko sadja.

Vodnikove slovstvene darila.

V 7. listu naših preljubih letošnjih „Novic“ sem oznanil nasvèt, da naj se darovi za Vodnikov spominek sonešeni obrnejo za slovstvo in sicer tako, da se postavljajo vsakoletne obresti od glavnice za darilo najizvrstnejemu slovstvenemu delu.

Bila je ob enem postavljena prošnja, da naj se oglase, ki bi ne bili zadovoljni z izrečeno namembo.

Preteklo je že dosti časa po tem vprašanji, in nikdo se ni oglasil protivno.

Veljati smé tedaj, da Vodnikovi častitelji in daritelji smo v tem edini, da se obresti od glavnice za njegov spominek dozdej sobrane imajo obračati po izrečenem nasvetu.

Te darila se smejo imenovati „Vodnikove slovstvene darila“.

Da se pa potrjena želja in volja že prihodnje leto izpolne, se nas je zbralo nekaj rojakov pri gospodu vredniku „Novic“ v posvèt, kako se imajo ustanoviti pravila za razpis in delitev daril.

Sklenilo se je enoglasno, da imata dva odbora prevzeti to izpeljavo.

Prvi odbor ima posvetovati in ustanoviti pravila ali uredbo, po kateri se bodo razpisovale in prispoznavale darila; — na dalje pa ima ta odbor tudi izvoljiti

drugi odbor, kateri bo imel samo razsojevati predložene slovstvene dela in prispoznati darilo temu ali unemu delu.

V prvi odbor so bili enoglasno izvoljeni sledeči naši slavni gg. rodoljubje: dr. Bleiweis, Terstenjak, Ein-

spieler in Černe. Ti gospodje imajo nalogo prvega odbora in so tù ob enem očitno in srčno naprošeni, blagovoljno prevzeti to rodoljubno nalogo in gosp. dr. Bleiweis-u kmali naznaniti, da jo prevzamejo; on jim bode predložil potem načrt naznačenih pravil.

Tako se smemo nadjati, da prvi prihodnji god Vodnika se bode dostojno obhajal s cvetjem in zrnem slovenskega slovstva.

S tem razglasom sem spolnil jaz svojo dolžnost in se še enkrat srčno zahvaljujem vsem rodoljubom, ki so dobrovoljno podali darove za Vodnikov spominek. Misli se pa nikakor in nečem odreči, da bode še mogoče tudi dostojni spominek postaviti, kadar se nabere večja glavnica. Da bi mi bili tako premožni ko nismo, bi hotel izreči misel, da našim neumrlim veljakom, katerih tolikanj štejem, vsem skupaj bi zidali „Slave dom“, v katerem bi njih podobe nemo govorile in budile narod jih obiskajoči, in ktere bi tujemu svetu molče oznanovale, da slovenski narod na duhu ni siromačen, ampak čuda bogat. Pa zahranimo si še naše vroče želje v srcih, dokler ne pridejo boljše vremena.

Konečno naj mi bode pa dovoljeno, da smem zastran prvega „darila“ svojo željo izreči.

Vodnik je probudnik, vodnik naroda slovenskega. Probuda naroda našega, da se zavé, čuti in ponaša Slovana, je naša prva naloga. Prosto naše ljudstvo se še ne čuti dosti, — manj še pa gospoda, posebno ženski spol.

Mnogo se je že storilo za probudo, al vendar še premalo in posebno zastran slovenskih mater in deklic, gospej in gospodičin. Njih upljiv na narodno probudo in omiko je tako mogočen in očviden, da se prezirati ne more in ne smé. To spoznali so vsi narodi, in tudi mi moramo skazati to spoznanje s tem, da kar nam je mogoče, storimo v tem.

Kar prosto naše ljudstvo zadene, mora spoznati, da je delce narodne osebe, to je slovensko-slovanskega roda, da pravo spoznanje in prava omika morate le narodne biti, da nam mora biti na čast, da smo „Slovenci“ in da se moremo potegovati za naše pravice. Ta obert se mu mora s povestnico izbuditi. Pripravna povest, ki naj obsega poglavitno zgodovinske, narodopravne dokaze v znotranji in zunanji obliki prostemu ljudstvu zapopadljive, bi znala biti predmet za prvo darilo.

Jednako visoko, al skoro bolj potrebno, ko reja tuje hitro postopajoče omike obuzemlje našo gospôdo, bi držal tako povest za gospe in gospodične.

Prepričati jih moramo, da naš jezik je neizmerno lep, mil, gladek in sladek, da njih sveta naloga je, se vrniti nazaj k narodu, od katerega jih je tujsina odpeljala, in da izreja in omika mora po božji volji biti v vsem národna, če hoče jim biti v prihodnosti koristna.

Zato nasvetujem, da naj se prvo darilo postavi na najzanimivišo povest ali za prosto ljudstvo, ali posebno za gosposki ženski spol v rečenem pomenu.

Dogodjaj povesti naj bode vzeta iz slovenske ali slovanske zgodovine.

To je moja povrhna dobrovoljna misel, ki je pa ne vsiljujem, ker vém, da naše potrebe so še druge, in da naši izvoljeni odborniki bodo gotovo sklenili to, kar našemu narodu najbolj služiti more na probudo in slavo.

V Radoljci veliko saboto 1862.

Dr. Lovro Toman.

Razpis darila za najbolji napev.

Oklic.

Pred tremi leti sem po posvetovanji z gosp. Legom sprožil misel, naj bi se v probudo domače pevske umetnosti razpisalo darilo v zlatu za najbolji napev kake slovenske pesmi. Nabral sem pri svojih prijateljih 54 gold., gosp. Lego pa 19 gold., v vsem skupaj 73 gold. Oznanil sem že takrat, da krasna pesem Koseskova „Kdo je mar?“, ki poje